

Sygn. akt III AUa 228/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2014 r. w Szczecinie

sprawy K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o odsetki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 stycznia 2014 r. sygn. akt VI U 1364/13

1. oddala apelację,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz K. B. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III AUa 228/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 30 września 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty odsetek od kwoty wypłaconej renty. Wskazał, że wyrok Sądu Okręgowego z 26 listopada 2012 r. (VI U 900/11) oraz wyrok Sądu Apelacyjnego z 13 czerwca 2013 r. (III AUa 80/13), wpłynęły do ZUS 18 lipca 2013 r. i licząc 30 dni na wydanie decyzji i do terminu płatności, który w przypadku ubezpieczonego przypada na 15 dzień miesiąca, ewentualnie odsetki byłyby należne od 16 września 2013 r., tymczasem ZUS wypłacił świadczenie 13 sierpnia 2013 r.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony podniósł, że organ rentowy naruszył przepisy art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Dz.U.09.205.1585 j.t. ze zm.; dalej jako: ustawa systemowa)

oraz art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., nr 153 poz. 1227 tj. z 2009 roku ze zmianami; dalej jako: ustawa emerytalna). Stwierdził, że wykazał swe prawo do świadczeń, co jednoznacznie potwierdził Sąd Okręgowy w wyroku w sprawie VI U 900/11. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie kwoty 9606,28 zł tytułem odsetek za opóźnienie w zapłacie świadczenia rentowego za okres od 16 maja 2011 r. do 4 września 2013 r. oraz zasądzenie od organu rentowego odsetek za dalsze okresy, począwszy od 4 września 2013 r., a także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał dotychczasowe stanowisko.

W kolejnym piśmie procesowym ubezpieczony sprecyzował żądanie odwołania co do poszczególnych kwot odsetek.

Wyrokiem z 23 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję ten sposób, że zasądził na rzecz ubezpieczonego kwotę 10.202,39 zł tytułem ustawowych odsetek od niewypłaconego w terminie świadczenia rentowego (pkt I), oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt II) i zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 117 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem do 30 kwietnia 2011 r. W dniu 9 marca 2011 r. wniósł o przyznanie prawa do renty wypadkowej oraz z ogólnego stanu zdrowia. Decyzją

z 12 września 2011 r. organ rentowy odmówił mu prawa do tego świadczenia.

Od tej decyzji ubezpieczony wniósł odwołanie do sądu, który wyrokiem z 26 listopada 2012 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Prawomocny wyrok wpłynął do ZUS 18 lipca 2013 r. Wykonując ten wyrok, organ rentowy wypłacił ubezpieczonemu wyrównanie renty w dniu 13 sierpnia 2013 r., ale bez odsetek.

Uznanie przez organ rentowy, że ubezpieczony nie był osobą niezdolną do pracy z ogólnego stanu zdrowia było nieuzasadnione. Organ rentowy dokonał błędnego ustalenia dotyczącego poprawy w stanie zdrowia ubezpieczonego, opartej na nieuprawnionym orzeczeniu orzecznika ZUS i komisji lekarskiej ZUS, iż ubezpieczony odzyskał zdolność do pracy. Odsetki od niewypłaconego w terminie świadczenia rentowego wynosiły 10.202,39 zł.

Sąd I instancji zważył, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że wymogi, których spełnienie warunkuje przyznanie prawa do ustawowych odsetek od niewypłaconych w terminie świadczeń z ubezpieczenia społecznego określa art. 85 ustawy systemowej. W świetle tego przepisu, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Szczegółowe zasady wypłaty ustawowych odsetek określono w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń

z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 12 poz. 104).

Przepis art. 85 ustawy systemowej wskazuje na terminy przewidziane w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń.

W przypadku renty jest to przepis art. 118 ustawy emerytalnej. Mówi on, że organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120 (ust. 1). W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (ust. 2). Jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów (ust. 3). Przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5 (ust. 4). Wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia

albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni (ust. 5). Przepisów ust. 1-5 nie stosuje się, jeżeli umowy międzynarodowe stanowią inaczej (ust. 6). Od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach (ust. 7).

W oparciu o wymienione przepisy organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do odsetek twierdząc, że ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji był wpływ prawomocnego wyroku sądu w dniu 18 lipca 2013 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko organu rentowego nie było uzasadnione. Stwierdził, że - przede wszystkim - należało zinterpretować określenie „opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” zawarte w art. 85 ustawy systemowej. W tym zakresie doktryna i judykatura prawa wskazuje, że: „wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie

w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności

w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok SN z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005/19/308). Sąd I instancji wskazał, że w dalszej kolejności należało zinterpretować pojęcie: „wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Dokonał tego w sposób najbardziej autorytatywny Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 września 2007 r. wydanym w sprawie P 11/2007, stwierdzając, że

art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. (publikowany w OTK-A 2007/8/97).

Sąd Okręgowy stwierdził dalej, że jego zadaniem było ustalenie, czy organ rentowy mógł wydać decyzję zgodną z prawem w terminie 30 dni, licząc od 5 maja 2011 r., tj. dnia, w którym komisja lekarska ZUS orzekała o zdolności ubezpieczonego do pracy w związku z wypadkiem, nie rozpoznając jego wniosku o ustalenie niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Uznał, że analiza dokumentacji medycznej zawartej w aktach organu rentowego oraz opinii biegłych sądowych wskazywała na to, że wydanie decyzji przyznającej wnioskodawcy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy było jak najbardziej możliwe, a nawet konieczne.

W aktach orzeczniczych ubezpieczonego znajdowały się bowiem wszystkie niezbędne dokumenty świadczące o jego częściowej niezdolności do pracy. Sąd I instancji wskazał ponadto, że orzecznik ZUS i komisja lekarska ZUS niewłaściwie oceniała stan zdrowia ubezpieczonego uznając poprawę, której w rzeczywistości nie było. Biegli sądowi jednoznacznie na ten błąd organu rentowego wskazali, a sądy obu instancji taką ocenę podzieliły.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do dalszej renty z tytułu niezdolności do pracy, nie można było utożsamiać z dniem wpływu prawomocnego wyroku do organu rentowego, ponieważ przy dołożeniu należytej staranności przez organ rentowy, wnioskodawca powinien uzyskać prawo do renty już w roku 2011.

W ocenie Sądu I instancji, wszystkie przytoczone wyżej argumenty pozwalały na uznanie, że organ rentowy miał wszelkie podstawy, aby 15 czerwca 2011 r. uznać częściową niezdolność ubezpieczonego do pracy. Skoro tego nie zrobił, to zobowiązany był do wypłaty odsetek ustawowych za okres od 15 czerwca 2011 r. do 12 sierpnia 2013 r. (dnia poprzedzającego dzień wypłaty świadczenia bez odsetek).

Pełnomocnik wnioskodawcy domagał się odsetek od odsetek za okres od dnia 22 stycznia 2014 r. W tym zakresie odwołanie nie było uzasadnione, ponieważ przepisy ustawy systemowej takiego roszczenia nie przewidują. W wyroku z 15 września 2011 r. w sprawie II UK 22/11 Sąd Najwyższy stwierdził, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się - poza określeniem wysokości odsetek - do przepisów prawa cywilnego. Zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak

i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. W prawie ubezpieczeń społecznych dniem zapłaty jest dzień określony w § 2 ust. 6 rozporządzenia z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104), tj. dzień przekazania należności na pocztę lub do banku. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 6 czerwca 2007 r. w sprawie

II BU 18/06, gdzie wskazał, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, w których należy poszukiwać podstawy roszczeń ubezpieczonego, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są - dla potrzeb tego prawa - wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się do przepisów prawa cywilnego. Świadczenia należne w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, więc obowiązek zapłaty odsetek może wynikać tylko z ustawy. Ustawa w jednym tylko wypadku nakłada na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek wypłaty odsetek

w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego, wówczas gdy - w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność - nie dokona wypłaty świadczeń

w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznawania

i wypłacania (art. 85 ust. 1 ustawy systemowej). Chodzi zatem o odsetki za zwłokę

w świadczeniu, a nie za opóźnienie, w którym nie ma elementu winy. Z tej przyczyny niedopuszczalna jest analogia z art. 476 i 481 k.c.

Uznając w/w orzeczenia za reprezentatywne, nie można było uznać odwołania w zakresie roszczenia o odsetki od odsetek opartego na art. 482 § 1 Kodeksu cywilnego.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na mocy art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy. Zaskarżył wyrok w zakresie pkt I i III sentencji orzeczenia. Zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania – art. 227 k.p.c., polegające na pominięciu przez Sąd Okręgowy wyjaśnienia i ustalenia istotnej dla sprawy okoliczności, czyli nieprzeprowadzeniu prawidłowego postępowania dowodowego i nierozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny, a zupełnie dowolny, okoliczności dotyczącej w szczególności oceny winy organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, tj. ustalenia niezdolności ubezpieczonego do pracy, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 118 ust. 1a i ust. 5 ustawy emerytalnej poprzez nieprawidłowe zastosowanie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do odsetek wbrew terminom określonym w przepisach.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił istoty sprawy. Stwierdził, że w przedmiotowej sprawie kluczowym dla ustalenia obowiązku zapłaty odsetek przez ZUS na rzecz ubezpieczonego była kwestia odpowiedzialności Zakładu za opóźnienie w przyznaniu świadczenia rentowego. Wskazał, że w toku postępowania nie zostało wyjaśnione, czy opinia wydana przez komisję lekarską ZUS w dniu 16 sierpnia 2011 r. mieściła się w dopuszczalnych granicach błędu interpretacyjnego, czy też od początku była nieprawidłowa, wynikała z niewłaściwej oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. Apelujący podniósł także, że wbrew stanowisku Sądu I instancji, wina nie została stwierdzona w toku postępowania sądowego o sygn. VI U 900/11. W ocenie skarżącego, w szczególności zważyć należy, jakie znaczenie dla wydania opinii miała dokumentacja radiologiczna schorzeń biodrowych, która została przedłożona po badaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem organu rentowego, nie można zatem uznać, iż Sąd Okręgowy wyjaśnił istotę sprawy.

Odnosząc się do zarzutu drugiego, wskazał, że zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia

lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Stosownie do ust. 1a, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Stosownie do ust. 5, wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4 (ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość), następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji

a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

Organ rentowy stwierdził, że datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest data wpływu prawomocnego orzeczenia sądu w sprawie VI U 900/11, tj. dzień 18 lipca 2013 r., a Zakład dokonał wypłaty w dniu 13 sierpnia 2013 r., czyli w terminach przewidzianych w wyżej wskazanych przepisach.

Apelujący wskazał dodatkowo, że nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego zasądzającym odsetki od 15 czerwca 2011 r. Przyznając rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy z tzw. „ogólnego stanu zdrowia”, sąd wyrokiem z 26 listopada 2012 r. w sprawie o sygn. akt: VI U 900/11, zmienił w tym przedmiocie decyzję organu z 12 września 2011 r., wydaną na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej ZUS w Z. z 16 sierpnia 2011 r. Skarżący stwierdził, że co najwyżej orzeczenie wydane w tej dacie, mogło stanowić ostatnią okoliczność niezbędną do wydania spornej decyzji. W ocenie organu rentowego, nie można uznać za zasadne, iż taką ostatnią okolicznością było orzeczenie komisji z 5 maja 2011 r., kiedy to orzekała o zdolności do pracy ubezpieczonego w związku z wypadkiem; dopiero orzeczenie w sprawie ustalenia niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia ewentualnie mogło stanowić podstawę do uznania, iż był to czas, kiedy doszło do wyjaśnienia ostatniej okoliczności. Apelujący wskazał, że od tej daty należało liczyć termin do zapłaty odsetek, stosownie do wskazań zawartych w art. 118 ustawy emerytalnej. Zdaniem ZUS, z uwagi na fakt, że termin wypłaty przypada na 15 -ty dzień miesiąca, odsetki należy liczyć od 16 września 2011 r., a nie jak błędnie przyjął Sąd Okręgowy - od 15 września 2011 r.; w dacie 15 czerwca 2011 r. organ nie pozostawał jeszcze w zwłoce w płatności świadczenia.

Apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania bądź – ewentualnie - poprzez zasądzenie odsetek od 16 września 2011 r. i oddalenie odwołania w pozostałym zakresie.

Ubezpieczony w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji

i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W ocenie ubezpieczonego, wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy. Podniósł, że organ rentowy orzekając o prawie do renty z tytułu niezdolności do pracy, musiał uwzględnić treść przepisów określających zasady ustalania niezdolności do pracy oraz zarządzenie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z 1 lipca 2011 r., ponieważ organ orzekał w sprawie już drugi raz, gdyż wskazanym zarządzeniem Sąd Okręgowy zwrócił akta celem uzupełnienia materiału sprawy i wskazał, w jakim zakresie ma przeprowadzić postępowanie dowodowe. Organ rentowy tymczasem nie podjął nałożonych obowiązków i nieprawidłowo ustalił stan faktyczny, uznając zdolność ubezpieczonego do pracy. Stwierdził, że wyłącznie z powodu wydania przez organ błędnej decyzji doszło do opóźnienia w przyznaniu świadczenia. Podtrzymał nadto dotychczasowe stanowisko.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego

w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720). Sąd Apelacyjny podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do tego, czy organ rentowy mógł uznać niezdolność ubezpieczonego do pracy już w momencie badania i podjęcia rozstrzygnięcia przez komisję lekarską ZUS w maju 2011 r., a więc czy ZUS dysponował przedłożoną przez ubezpieczonego dokumentacją lekarską pozwalającą uznać jego niezdolność do pracy, czy też organ rentowy mógł uznać tę niezdolność dopiero w momencie zwrotu akt do Sądu Okręgowego w postępowaniu o sygn. VI U 900/11, a także czy w ogóle nowe okoliczności stanowiły podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy we wskazanym postępowaniu.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że podstawą roszczenia ubezpieczonego jest art. 85 ust. 1 ustawy systemowej. Z przepisu tego wynika, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność, jeżeli szkoda ubezpieczonego jest wynikiem zawinonego zachowania organu rentowego. Należy wskazać, że podejmując próbę klasyfikacji błędów organu rentowego, można je podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo

i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Bardziej złożoną jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych, jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, iż przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za to opóźnienie, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie organ rentowy nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy

w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu,

to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności za które ponosi on odpowiedzialność (por. wyrok SA w Katowicach z 29 maja 2014 r., III AUa 2071/13, Lex nr 1483723).

Należy wskazać, że ubezpieczony wniósł 9 marca 2011 r. o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, czego organ rentowy nie powinien interpretować wyłącznie jako wniosku o przyznanie renty w związku z wypadkiem przy pracy, ale również jako wniosek o przyznanie prawa do renty z ogólnego stanu zdrowia, co potwierdził Sąd Okręgowy w zarządzeniu z 1 lipca 2011 r. (VI U 900/11).

W związku z przedstawionymi rozważaniami, Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z błędem w ustaleniach faktycznych organu rentowego. ZUS w momencie badania ubezpieczonego i wydawania orzeczenia przez komisję lekarską, dysponował dokumentacją lekarską, na podstawie której powinien był ustalić, że ubezpieczony jest osobą częściowo okresowo niezdolną do pracy. Dokumentacja orzeczniczo-lekarska (t. II) zawiera dokumenty obrazujące stan zdrowia ubezpieczonego w odniesieniu do schorzeń ortopedycznych (k. 219-237) i została przedłożona przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej ZUS z 5 maja 2011 r. Organ rentowy nie poczynił zatem wszystkich możliwych ustaleń faktycznych i nie wyjaśnił wszystkich okoliczności koniecznych do wydania decyzji.

Ponadto, sprawie o rentę przed Sądem Okręgowym (VI U 900/11), biegli w swej opinii w sposób jednoznaczny wypowiedzieli się, że ubezpieczony jest osobą okresowo częściowo niezdolną do pracy z przyczyn ortopedycznych. Podkreślili, że występujące u niego schorzenia są wynikiem procesu pogłębiania się ich. Wskazali, że ocena reumatologa i lekarza medycyny pracy orzekających w komisji lekarskiej ZUS, była nietrafna. Biegli wskazali na szereg nieprawidłowości w ocenie komisji (odmienna ocena zakresu ruchu w stawach, nieuwzględnienie dolegliwości bólowych, nieprawidłowe orzeczenie co do trybu możliwej pracy). Biegli, orzekając o tej niezdolności, oparli się na zgromadzonej dokumentacji medycznej oraz wykonali badanie przedmiotowe (opinie z 17 lutego 2012 r. i z 4 maja 2012 r., k. 88-89 i k. 119 a.s. VI U 900/11).

Reasumując, jeżeli opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Należało zatem stwierdzić, że organ rentowy takową decyzję winien wydać już po orzeczeniu komisji lekarskiej z 5 maja 2011 r., która powinna wówczas orzec o częściowej okresowej niezdolności ubezpieczonego do pracy z przyczyn ortopedycznych, bowiem dysponowała dokumentacją lekarską pozwalającą na takie orzeczenie. Organ rentowy nie może w takiej sytuacji uniknąć odpowiedzialności za wadliwość oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. To organ rentowy obciążają konsekwencje różnicy w ocenie stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Taka różnica jest swoistym ryzykiem organu rentowego w zakresie jego ustawowej działalności. Odmowa ustalenia wnioskodawcy prawa do renty nastąpiła zatem z uchybieniem prawu materialnemu – przepisom ustawy emerytalnej, ponieważ przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia były spełnione w czasie postępowania prowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Dlatego też, jak słusznie orzekł Sąd I instancji, ubezpieczonemu należą się odsetki od niewypłaconego w terminie świadczenia rentowego w wysokości 10.202,39 zł niekwestionowanej przez strony. Sąd Okręgowy nie naruszył zatem przepisów art. 85 ustawy systemowej, ani też art. 118 ustawy emerytalnej.

W odniesieniu do kwestii naruszenia art. 227 k.p.c., Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, art. 227 k.p.c. ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. W konsekwencji twierdzenie, że przepis ten został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a jego pośrednie naruszenie może polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go do udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, kiedy ocena ta była błędna

(por. wyrok SN z 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, Lex nr 1228438). W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie nie zaszła żadna

z przytoczonych okoliczności, więc zarzut ten nie mógł znaleźć uzasadnienia. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe i zgromadził dokumentację, która legła u podstaw prawidłowego rozstrzygnięcia.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., zasądzono od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej. Wysokość kosztów ustalono według wartości przedmiotu sporu, na podstawie § 2 ust. 1 i ust. 2 w zw. z § 6 pkt 5

w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego

z urzędu (t.j. Dz. U. 2013.490) – pkt 2 sentencji wyroku.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górka